

Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv raka

Svake godine, 4. veljače obilježava se **Međunarodni dan borbe protiv raka** (*World Cancer Day*) s ciljem educiranja o oboljenjima od raka, njihovom dijagnosticiranju i liječenju te podizanja svijesti o potrebi prevencije.

Svjetska zdravstvena organizacija predviđa da će bez intervencije 84 milijuna ljudi umrijeti od raka u razdoblju između 2005. i 2015. godine. Svake godine, kod više od 12 milijuna ljudi dijagnosticira se rak, a 7,6 milijuna umire od te bolesti. Zbog toga Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije provodi nacionalne programe prevencije i ranog otkrivanja 3 vrste raka – dojke, debelog crijeva i vrata maternice.

Program ranog otkrivanja raka dojke

Rak dojke najčešće je sijelo raka kod žena u svijetu. Sukladno preporukama Vijeća Europe i znanstveno utemeljenim smjernicama, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH, od listopada 2006. godine, provodi Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojki, koji obuhvaća žene u dobi od 50-69 godina. Žene iz ciljane skupine na kućnu adresu dobivaju poziv s datumom, vremenom i mjestom gdje mogu obaviti mamografiju, svake dvije godine.

Mamografija je rendgenski pregled dojki kojim se otkrivaju tumori i druge promjene, premalene da bi se mogle napipati. Dokazano je da mamografija bilježi promjene na dojci oko dvije godine ranije od običnog kliničkog pregleda zasnovanog na pojavi simptoma ili opipljive kvržice.

Rak dojke zloćudni je tumor koji nastaje kada normalne žljezdane stanice dojke promijene svoja svojstva te počnu nekontrolirano rasti, umnožavati se i uništavati okolno zdravo tkivo. Takve zloćudno promijenjene stanice mogu potom ući u limfne ili krvne žile te tako proširiti bolest u druge dijelove tijela.

Ciljevi Nacionalnog programa su slijedeći: smanjiti mortalitet od raka dojke za 25% nakon pet godina provođenja programa, otkriti u većem postotku rak dojke u početnom stadiju i time smanjiti troškove liječenja te poboljšati kvalitetu življenja bolesnica s rakom dojke.

Rezultati provedbe programa u Primorsko –goranskoj županiji za prvi krug, koji je trajao od listopada 2006. pa do rujna 2009. je slijedeći: odaziv je bio 56% od čega je na patologiji otkiveno 180 karcinoma.

U drugom krugu (od rujna 2009. pa do ožujka 2012.) odaziv je bio 52.37%, a na patologiji je otkriveno 96 karcinoma dojke.

U tijeku je treći krug pozivanja žena.

Ovim putem pozivamo sve žene u dobi od 50 do 69 godina da se odazovu na preventivni pregled i da postanu svjesne svojih grudi!

Program ranog otkrivanja raka debelog crijeva

Karcinom debelog crijeva drugi je po redu uzrok smrti među malignim bolestima u oba spola, u muškaraca iza raka pluća, a u žena iza raka dojke. Program ranog otkrivanja raka debelog crijeva započeo je, prvi u Hrvatskoj, Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije 2005. godine, a zbog njegovog velikog javnozdravstvenog, kliničkog ali i zdravstveno-ekonomskog značaja na sjednici Vlade Republike Hrvatske 4. listopada 2007. god. usvojen je Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva, u skladu s odrednicama Nacionalne strategije prevencije i ranog otkrivanja raka, koje su sastavni dio cjelokupne strategije razvoja zdravstva.

Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva znatno pridonosi poboljšanju zdravlja populacije jer se preventivnim mjerama otkrivaju zloćudni tumori debelog crijeva u ranom i ograničenom stadiju, u stadiju tzv. predzloćudnih lezija ili ranih karcinoma, kad su izgledi za izlječenje veliki, a i znatno bolja je kvaliteta života.

Ciljna populacija programa su muškarci i žene dobi od 50-74 godine (preporuka EU smjernica jer se obuhvaća najveći udio bolesnika).

Prema brojnim istraživanjima iz zemalja s dugogodišnjom provedbom programa, primjena testa na oku nevidljivo krvarenje u stolici u ranom otkrivanju raka debelog crijeva dovodi do smanjenja stope smrtnosti od 18-33% tijekom 13 godina, dakle dokazi o učinkovitosti postoje. Ako se tumor otkrije u lokaliziranom stadiju bolesti, može se očekivati potpuno izlječenje u više od 85% oboljelih.

U prvom ciklusu koji je obuhvaćao 1933.-1957. godište poslano je 96 706 poziva. Odaziv je bio 23 747 ili 24,56%. Pozitivnih je bilo 762 ili 3,21% od čega je dokazano 33 karcinoma ili 0,14% a ostalih patoloških stanja 385 ili 1,62%.

U drugom ciklusu, koji je krenuo 10.10.2013. godine, osobama obuhvaćenim programom šalje se na kućnu adresu poziv za sudjelovanje u programu. Poziv treba potpisati i poslati natrag u Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije. U pozivu je i besplatni broj telefona koji ne treba obavezno zvati već samo ako postoje nejasnoće te u slučajevima navedenim u pozivu. Kada osoba pristane sudjelovati u programu na kućnu joj se adresu šalju testovi za nanošenje uzoraka stolice s detaljnim uputama kako napraviti test i poslati testove u Zavod. Ako je nalaz pozitivan, osoba se naručuje na kolonoskopiju kojom se postavlja definitivna dijagnoza. O terminu kolonoskopije pismeno se obavještava pacijent i njen izabrani liječnik opće medicine. U slučaju da se poziv na kolonoskopiju ne dobije unutar dva tjedna od kad su poslani testovi znači da je nalaz negativan. U drugom je ciklusu do sada poslano 17 007 prvih poziva za godišta 1939.-1944. te 1961.-1963., odgovori još pristižu pa ne možemo govoriti o odazivu.

Pozivamo sve građane naše županije uključene u program da se odazovu i sudjeluju u programu. Testiranje je bezbolno i neinvazivno te potpuno besplatno a može spasiti život.

Program ranog otkrivanja raka vrata maternice

Rak vrata maternice važan je javnozdravstveni problem kod žena. Po učestalosti tumora u ženskoj populaciji nalazi se na drugom mjestu te je drugi najčešći uzrok smrtnosti žena oboljelih od raka svugdje u svijetu. Najčešće se javlja u dobi u kojoj su žene radno i ekonomski aktivne, u kojoj igraju ključnu ulogu u skrbi za obitelj te najviše mogu dati na poslovnom planu. Gubitak za društvo,

obolijevanjem žena od te vrste neoplazme, ne bi se trebao promatrati samo s financijskog aspekta, već i u smislu njegovog utjecaja na kvalitetu života pojedinca i njemu bliskih osoba.

Rak nastaje kada se stanice vrata maternice, uz prisustvo virusa visokog rizika i uz oslabljen imunološki odgovor domaćina, promijene i počnu nekontrolirano rasti. Promjene se, srećom, odvijaju godinama i redovitim se ginekološkim pregledima mogu na vrijeme otkriti. Rak vrata maternice rijetko pokazuje simptome pa se naziva i „tiha“ bolest.

Međutim, važno je naglasiti da je to rak koji se može jednostavno otkriti i spriječiti. Redovit odlazak na ginekološke preglede vrlo je pouzdana, a jednostavna mjera kojom se rak vrata maternice može na vrijeme otkriti.

Tijekom posljednjih tridesetak godina znanstvenici širom svijeta dokazali su da je glavni uzrok nastanka raka vrata maternice virus koji se naziva humani papiloma virus (HPV) i to njegovi onkogeni tipovi 16 i 18.

Dijagnoza bolesti postavlja se na temelju ginekološkog pregleda - citološkog nalaza (Papa-testa), kolposkopije, biopsije, konizacije, cistoskopije, tumorskih biljega, ultrazvuka, CT-a.

Promjene u stanicama vrata maternice razvijaju se polagano, tako da je nekada potrebno i više od 10 godina da se rak razvije. Stoga su redoviti ginekološki pregledi od neprocjenjive važnosti za njegovu sprečavanje i rano otkrivanje.

Upravo s ciljem podizanja svijesti žena o važnosti redovitih sistematskih ginekoloških pregleda, Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ je 2006. godine započeo Županijski screening program ranog otkrivanja raka vrata materince koji je susutavno proveden do 2011. god. Zadatak provedbe Programa otkrivanje je ranih promjena na vratu maternice dok su one još izlječive. Tijekom godina provođenja na Županijskoj razini pregledano je 10 100 žena, odaziv je bio zadovoljavajuć (40%) kao i rezultati. Nalazi su uglavnom bili uredni (95,5%), dok su se kod 4,5% žena otkrile rane promjene na vratu maternice te su one pravovremeno medicinski zbrinute čime je ostvaren jedan od zacrtanih ciljeva Programa. Ovaj je Program prepoznalo Ministarstvo zdravlja i uvrstilo ga u svoje javnozdravstvene prioritete te je on od 2012. godine prerastao u nacionalni program.

Upravo, redovitom probiru Papa-testom, rak vrata maternice može se izbjeći i ako se otkrije navrijeme, s velikim uspjehom može se liječiti. Radi toga upućujemo apel svim ženama koje dobiju poziv za Nacionalni program, da mu se obavezno odazovu jer će na taj način uz uloženi mali trud učiniti jako puno za svoje zdravlje!

Odjel socijalne medicine